

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

6 Vtrùm Clerici non Religiosi habeant aliquorum bonorum dominium, &
quorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

suo Prælati de re Ecclesiæ est irrita, si fiat absque consensu Capituli. Simili modo dispositio pupilli est irrita absque consensu tutoris. etsi enim totum dominium sit in pupillo; tamen hoc dominium est impeditum, translata potestate disponendi in tutorem. Simili modo dominium talis Religiosi est impeditum, ita ut non possit exire in actum, nisi dependenter à voluntate Superioris. concessa tamen potestate disponendi, potest disponere in qualvis pias causas: nec Superior potest illum ad hanc vel illam restringere; ut ex Constitut. constat.

²⁹ *Religiosi beneficiarij.* Dico Quartò, Religiosi beneficiarij, ut Abbates, Priores, Præpositi, Commendatores, & similes habentes beneficia regularia vel secularia, etsi nullum habeant dominium, habent tamen ius administrandi & dispensandi fructus suorum beneficiorum, tum ad sui status congruam sustentationem, tum ad alias pias causas. Id enim Iure & consuetudine est eis concessum, quamdiu illa beneficia obtinent; ut probat Nau. comment. 2. de Regular. n. 10. quamvis Franciscus Sarmiento prima parte Defensionis, monito 11. contrarium teneat, de quo plura infra c. 41. dubit. 11.

Quomodo Religiosi possint expendere. Ex his sequitur, Religiosum factum Abbatem, Commendatorem, vel Episcopum, etsi possit expendere in usus proprios necessarios & decentes, & ad pias causas; non tamen posse expendere in res vanas, aut ditare suos amicos; & si fecerit, teneri ad restitutionem: similiter & eos, qui illa acceperunt. Ratio est, quia omnium istorum bonorum non est dominus, sed solum administrator & dispensator, habens tantum modò ius ad expendendum illa bona iuxta præscriptum Canonum, & Religionis, & intentionem eorum qui ea Religioni vel Ecclesiæ reliquerunt. Vide Nauar. q. 3. de Redditibus, monito 17. & 33.

³⁰ *Concessio bonorum stabilium.* Dico Quintò, Superiores Religionum non possunt alicui regulari concedere vlla bona stabilia, (ut sunt fundi, redditus, ædium locationes) etiam ad usum dumtaxat vel administrationem. Colligitur ex Trid. sess. 25. cap. 2. de Regularibus, ubi sic habetur, *Nec deinceps liceat Superioribus bona stabilia alicui regulari concedere, etiam ad usum fructuum, vel usum administrationem, vel commendam.*

Administratio autem bonorum Monasteriorum vel Conuentuum, ad solos officiales eorundem ad nuntium Superiorum amovibiles, pertineat. Nauar. comment. 1. de Regul. n. 15. & 16. putat hoc decretum solum continere Ius commune, esseque declarationem capituli *Cum ad Monasterium*: ac proinde solum prohiberi concessionem superflua, aut ad quosvis usus etiam profanos. sed longè verius est hic novum Ius contineri, & introduci; idque tum ad tollendos abusus, qui ex hisce concessionibus bonorum immobilium sequi solent; tum propter speciem proprietatis, dum regulares talia bona tamquam sua videntur administrare, & fructus in quosvis usus expendere. Itaque etiam si non sit contra votum paupertatis aut contra Ius commune, habere cum facultate Superioris, cumque assidua ab eius nutu dependentia, talium bonorum administrationem & usum ad qualvis pias causas; tamen Concil. id in posterum prohibet, & vult ad solos officiales horum administrationem deinceps pertinere; ut aperte colligitur ex responsis Illustrissimorum Cardinalium, qui præfunt dubiis circa decreta Concilij Tridentini obo-

rientibus, qui ne nobilissimis quidem personis id concedere voluerunt, hoc Concilij decreto per-moti.

Hinc sequitur, etsi census vitales possint per-mitti pro alimentis & vrbis necessariis eorum qui Monasterium ingrediuntur, tamen horum ad-ministrationem non posse ipsis concedi, sed solis officialibus; quamvis eorum fructus vrbis desti-natis impendantur. Illi quoque, pro quibus relictæ sunt, nihil sibi iuris in illis vindicare possunt. Vnde Superior potest illos etiam in alios usus expen-dere, modò tamen aliunde satis ipsis provideat. Pontifex tamen cuius Religioso potest talium bo-norum liberam administrationem & usum con-cedere; modò tamen id fiat ad causas pias: quia cum sit supra Concilium, potest in eius præceptis dispensare; de quo 2. 2. q. 1. a. 10.

³¹ *Census vrbis admi-nistratio.* Aduerte tamen, si alicubi talis administratio rerum mobilium vel immobilium ad usus neces-sarios concederetur, non teneri Religiosos ea Su-perioribus sponte tradere; nisi constaret alia ratio-ne, ex communi penù (ut fit vbi perfecta vitæ communio seruatur) ipsis prospectum fore. vnde multis locis possunt excusari. nisi enim hoc mo-dò, illis esset prouisum, plerumque necessariis re-bus destituerentur, maxime vbi Abbatia dantur in Commendam, vel malè per Prælatos admini-strantur. Si tamen à Superiore legitimo alia ratio certa institueretur, per quam iuxta formam vitæ communis, ipsorum necessitatibus satis foret con-sultum; non possent huic reformationi resistere, etiamsi illam priorem rationem in ingressu inuen-issent.

³² *An tenean-tur sponte concedere.* Dico Sextò, possunt tamen Superiores conce-dere aliqua mobilia suis subditis ad usus necessa-rios, & etiam ad opera pia. Est communis senten-tia Doctõrũ, v. g. vestes, libros, & similem supel-lectilem, (hæc tamen debet esse statui paupertatis accommodata, omni carens superfluo, ut Concil. inquit) & etiam aliquam pecuniam, præsertim ad usus certos & determinatos. Vtrum ad usus suos, vel pios indeterminate concedi possit, dubium est. Verius videtur posse; quia hoc neque est con-tra professionem paupertatis, neque villo iure ve-tatur.

³³ *Aliqua mobilia possunt con-cedi, etiam pecunia.* Dices, Concil. Trid. etiam mobiliu possessionem hisce Religiosis prohibere videtur.

³⁴ Resp. Concilium loqui videtur initio capituli de eis bonis, quæ nondum erant incorporata Mona-sterio, aut sine iusta licentia Superioris à Religio-sis obtinebantur: nam immediate post tantum ve-tat ne Superiores concedant stabilia, nulla facta mentione mobilium. Expedit tamen ob pericu-lum proprietatis & abusus talia non concedi, nisi ad usus omnino definitos.

DUBITATIO VI.

Utrum Clerici non religiosi habeant aliquorum bonorum dominium, & quorum.

³⁵ *Trias generum bonorum Clerici.* Notandum ex Nau. q. 1. de Redditibus, mo-nito 19. Beneficiarios seculares tria genera bo-norum habere posse; Patrimonialia, qualia sunt quæ ipsi hereditate, vel industria, vel donatione, vel alio modo, quo laici solent, sibi acquirunt. Quasi pa-trimonialia; quæ ipsi acquirunt ut Clerici, mini-sterij

sterius Clericorum absque beneficio; vt celebrando, concionando, canendo, confessiones audiendo, Vicaria temporalia; item quæ assignantur alicui ad honestam sustentationem ab Episcopo vel Pontifice, merè Ecclesiastica: vt sunt ea quæ recipiuntur ratione Canonatus, Decanatus, vel alterius beneficii titulo.

36 Respondeo & Dico Primò, Clerici non religiosi habent verum dominium bonorum patrimonialium, & de illis vt laici possunt disponere, est communis DD. Ratio est, quia per Clericatum vel Ordinem neque fiunt incapaces dominij, neque etiam se abdicant dominio, neque se obligant ad patrimonialia in pias causas expendenda.

37 Dico Secundo, Clerici etiam habent absolutum dominium quasi patrimonialium, neque tenentur ea magis in vsus pios expendere, quam bona patrimonialia. Ita Couarru. in cap. Cùm in officijs. de Testamentis nu. 4. Nauarrus, & alij. Ratio est; quia hæc dantur vt stipendium quoddam sustentationis, & veluti merces ratione operis præstiti, vt de ijs disponant pro arbitrio: non enim fideles qui hæc tribuunt, intendunt illis vllū onus imponere, sed permittunt liberrimè illorum dispositioni; sicut permittunt operarij arbitrio vsū mercedis quam ei persolunt. Nec refert quòd hæc stipendia interdum longè excedant operam; quia liberè à fidelibus dantur. Vnde si alicui pro vno Sacro dentur 10. aurei, non minus fiet illius pecuniæ absolutus dominus, quam is cui datur vnus dumtaxat regalis. si enim pauper sit absolute dominus eleëmofynæ quæ ei datur sine onere, etsi ea magna sit; cur Clericus non fiat dominus stipendij, quod ei liberaliter pro aliquo opere constituitur? Vide Nauar. quæst. 1. de Redditibus, monito 19. & 39. vbi docet contra Innocentium, hæc bona æquari patrimonialibus; ac proinde Clericos de illis liberè disponere.

38 Vnde sequitur, si de his viuant, vel expendant in pias causas, posse tantundem accipere ex redditibus beneficii, deque eo tamquam de patrimonialibus disponere; quia cùm habeant ius accipiendi totam sustentationem ex beneficio, non tenentur viuere ex alijs suis bonis. vnde si ex alijs viuant, possunt vt compensatione, accipiendo tantundem ex beneficio. Rursum cùm alia bona non teneantur absolute in opera pia expendere; si sic expenderit, poterunt vt compensatione ex bonis beneficii, quæ alioquin in talia opera conferre debuissent; vt docet Nauar. monito 32. nisi fortasse intenderint non vt compensatione: quod non est præsumendum, nisi id expressè intenderint, & voluerint sibi libertatem illam disponendi adimere. Nemo enim se priuat iure suo, nisi volens.

39 Dico Tertio, Episcopi, Canonici, & alij beneficiarij, quod ad eam partem fructuum atinet, quæ congruæ eorum sustentationi est necessaria, ita fiunt domini, vt non magis teneantur ex ea erogare ad opera pietatis, quam ex bonis patrimonij. est ferè communis sententia Theologorum, etsi multi Canonistæ dissentiant. Ratio est, quia hæc pars est iusta merces eorum, qui Ecclesiæ seruiunt. quatenus Ecclesiæ seruiunt, iure potest ex bonis Ecclesiæ viuere. Vnde sequitur, si quid velint ex hac parte sibi detrahere, posse de eo disponere sicut de bonis secularibus: quia nullam habent obligationem particularem cur hæc potius

quam secularia bona sua in pauperes vel pias causas teneantur impendere: vt rectè docent Couarr. in c. Cùm in officiis. num. 2. Nauar. de Redditibus quæst. 1. monito 30. Sorus l. 1. o. q. 4. a. 3. conclus. 6. Si enim liberè poterant hæc in suos vsus conuertere; cur, si seipios fraudare, & parcius viuere velint, vel reseruat fructibus beneficii vt patrimonialibus, non possint eos fructus cuius alteri donare? Idem sentit Couarru. de his redditibus, quos dignissima, inquit, mercede iustitiæ, & laboris impensi in regimine Ecclesiæ, recipit is qui Ecclesiæ curam gerit; vt Pastor, Lector Capituli, Scholasticus, Decanus Christianitatis, & similes: quod etiam ex proposito. 2. satis constat. est enim iusta laboris merces, iustumque stipendium.

Dices, Concil. Trid. sess. 25. cap. 1. omnino interdicit ne Ecclesiastici consanguineos ditare studeant de redditibus Ecclesiasticis.

Resp. Concilium non loquitur de ijs, quæ quis sibi hoc modo subtrahit, vel quæ iusto labore promeritus acquisiuit; (hæc enim non censentur fructus beneficii, sed propriæ industriæ; vt rectè notat Nauar.) sed loquitur de ijs, quæ tantum ratione beneficii obueniunt, & sustentationi redunt.

Notandum hic ex Nauarro, monito 45. sicut iustum pretium rerum non consistit in indiuisibili, sed habet latitudinem; (datur enim infimum, medium, & summum:) ita etiam congrua sustentatio suos gradus habet. quare sicut quiuis iuste potest rem vendere pretio summo seu rigido; ita potest infumere quod ad summum conuenientis sustentationis est necessarium: ac proinde si quid velit huic detrahere, poterit de eo disponere. v.g. infimum congruæ sustentationis sit 500. medium 600. summum 700. si velit vt infimo, & expendere tantum 500. in se suamq; familiam alendam, poterit 200. cedere, vt liberè de eis disponat.

Sed tota difficultas est de ea parte fructuum, quæ non est vlli gradui conuenientis sustentationis necessaria, sed superflua: vt si percipis 1000. florenos ex tuo Canonatu, è quibus 500. omnino sufficiunt, ita vt facillè 500. quotannis recodas, quaritur verum efficiaris dominus illorum 500. ita vt non tenearis ex iustitia in opera pia expendere. Sunt duæ celebres sententiæ. Prior est Nauarri, qui lib. de Redditibus Ecclesiasticis, summis viribus nititur ostendere, Clericos non esse dominos illius portionis redundantis, sed solum dispensatores; ita vt ex iustitia teneantur expendere in pias causas. si secus fecerint, obligari ad restitutionem in opera pia ex alijs bonis, quæ pleno iure retinent: sicut œconomus bona domini sui contra intentionem illius expendens, ad restitutionem tenetur. Idem docent multi Theologi, Alexander Halensis 3. p. quæst. 36. num. 5. artic. 2. Richardus in 4. d. 45. q. 1. circa 3. principale. Henricus quodlib. 8. quæst. 27. hi expressè dicunt, Clericos fructuum Ecclesiasticorum solum habere vsum, non proprietatem, Maior in 4. dist. 24. q. 6. vbi etiam dicit nullum Doctorem ante ipsius ætatem contrarium tenuisse: in quo tamen fallitur. Gabriel in 4. d. 15. q. 8. a. 2. & Paludanus dist. 24. q. 3. sub finem, inclinant in hanc sententiam tamquam probabiliorem & dictis Sanctorum conformiorem: etsi fateantur alteram esse probabilem. Thomas Waldensis tom. 1. lib. 4. c. 42. & quatuor sequentibus. Petrus Soto de Instruct. Sacerdotum, p. 2. lect.

40

Obiectio

In conuenientis sustentatione persunt dari tres gradus.

41

De parte qua excedit latitudinem congruæ sustentationis.

Sententia Nauarri.

lect. 3. vbi dicit: *Primo omnium constat ex decursu rotius Ecclesia ab Apostolis, & ipso Iure diuino, bona omnium Ecclesiarum, cum Christi sint merito etiam pauperum esse; nec vlla ratione, aut potestate humana fieri posse; vt licite in alios vsus quam Ecclesiasticos & pauperum expendi possint.* & infra: *Contrarium credimus errorem esse grauissimum, saltem contra bonos mores, & Iustitiam: & quidem etiam contra Scripturam?*

In eadem sententia sunt plerique Canonistæ, vt ostendit Nauar. tract. 2. de Reditibus, monito 7. & Sarmiento p. 2. de Reditibus cap. 1. & seq. et si in quibusdam minutis inter se discrepent. Eandem tenet Franciscus Turrianus in quadam Epistola ad Episcopum Laodicensem, quam refert Nauar. tract. de Redit. q. 3. monito 35.

Altera sententia huic ex diametro aduersatur; Clericos beneficiarios esse absolute dominos omnium prouentuum, quos ex beneficiis percipiunt, etiam partis illius redundantis. hanc docent passim recentiores.

42
Sententia
Nauarri
est valde
probabilis.

Dico Quarto, Sententia Nauarri, qua parte tenet, Beneficiarios non ita esse dominos partis superflue, quin ex Iustitia teneantur eam in opera pia expendere; adeo vt si in alia insumpserint, obligentur ad restitutionem; est valde probabilis, sacris Canonibus & rationi valde consentanea. Primo, quia est multorum Theologorum, & omnium pene Canonistarum, vt Nauar. ostendit. Secundo, quia multi Canones dicunt eam partem, quæ sumptibus necessariis superest, esse pauperum; & ex bonis Ecclesie vnâ quartam deberi pauperibus; vt patet 12. q. 2. Tertio, quia fideles non contulerunt tantas opes in Ecclesiam, vt Ecclesiastici soli illis fruerentur: sed vt ex illis caperent quod decenti sustentationi necessarium; & reliqua in pauperes aliaque pia opera conferrent: ergo acceperunt illa bona cum tali onere. quare etiam dominium omnium fructuum accipiant, tamen accipiunt cum hoc onere, vt quod superest, in pauperes expendant. Hanc sententiam tamquam iustior, iudico in praxi Beneficiariis consulendam. Nihilominus

43
Altera
vrior.

Dico Quinto, Verius videri, post erecta beneficia, certosque prouentus singulis Titulis assignatos, Beneficiarios effici absolute dominos omnium illorum prouentuum; ita vt quamuis partem superfluum profane expenderint, tamen ad restitutionem pauperibus vel aliis piis causis non teneantur: peccare tamen mortifere, si hanc partem in opera pia non expenderint. ita passim DD. huius temporis. Tradit hanc sententiam Sotus lib. 10. de Iustitia q. 4. art. 3. & 4. & videtur esse sententia D. Thomæ q. 185. a. 7. vt conatur ostendere Sotus & Sarmiento, quamuis Nauar. illum à se stare contendat. Adrianus in 4. tract. de Restit. §. Pro clariori, conclus. 2. & 4. Couar. in c. Cum in officiis, de Testam. Franciscus Sarmiento de Reditibus p. 2. cap. 1. & 2. & p. 4. & alij multi recentiores. Dixi post erecta beneficia, quia antequam essent instituta, & singulis sua portio assignata, alia erat ratio. tunc enim omnes oblationes & reddituum prouentus erant bona communia: nam Clerici vivebant in communi, sicut modo Religiosi; & singulis dabatur ab Episcopo, qui omnium erat administrator, quantum cuique opus: quæ superabant, conferebantur in pauperes, vel in alios pios vsus, vt colligitur ex Canonibus 12. quæst. 2.

Vnde tunc nemo habebat dominium, nisi eius partis quam in singulos dies consumendam accipiebat. Verum processu temporis, refrigerante charitate, multa exorta sunt incommoda; vel quod non possent ita communiter pacifice inter se viuere; vel quod plerique maiores commoditates expetrent; vel quod nollent se statui Ecclesiastico sub tanta disciplina, tamque tenui diatâ mancipare. Itaque sensim beneficia & præbendæ institutæ, certique prouentus annui singulis annexi; ex quibus copiosè, seorsim, & pro suo arbitratu possent viuere.

Nunc probatur prior pars, *Ipsos fieri absolute dominos omnium prouentuum.* Primo, quia Canones id satis aperte dicant: nam cap. vnic. de Clerico non residente, in 6. dicitur, *Qui diuinis Officiis non intersunt, (nisi infirmitas seu iusta & rationabilis necessitas, aut euident Ecclesie utilitas releuet) non sunt domini quotidianarum distributionum; neque faciunt eas suas; sed ad restitutionem sic perceptorum obligantur.* Supponunt ergo, alios, qui intersunt, fieri dominos: quod si isti sunt domini quotidianarum distributionum, cur non etiam aliorum prouentuum? præsertim cum omnes dentur propter diuinum Officium, siue publicè siue priuatim dicendum?

Fieri dominos prouentuum.

Respondet Nauarrus & Canonistæ, esse dominos quoad fidem administrationem. Sed hæc expositio est extorta; nam sic etiam Abbates essent domini suorum prouentuum, quod nemo dixerit. Secundo, Conc. Trid. sess. 22. c. 3. de Reformatione statuit, *vt in omnibus Ecclesiis cathedralibus & collegiatis tertia pars prouentuum, omnium dignitatum, personatum, & officiorum, in distributiones diuidatur; vt scilicet qui eas obtinent, si personaliter competens sibi seruitium quolibet die statuto non impleuerint, illius diei distributionem amittant, nec eius quoquo modo dominium acquirant; sed fabricæ vel alteri loco applicetur.* Tertio idem sess. 23. ca. 1. de Reformatione statuit, *vt Episcopi, qui ultra tres menses (nisi urgente necessitate) absunt à suis Ecclesiis, fructus non faciant suos pro rata temporis absentia: sed teneantur fabricæ vel pauperibus erogare.* Idem statuit de aliis curam animarum habentibus. His & aliis locis aperte insinuat Concilium, Beneficiarios, si præsentent quod debent, fieri integre dominos omnium suorum prouentuum.

Altera pars, quod non teneantur ad restitutionem *etsi profane expendant,* videtur sequi ex dictis. Si enim absolute sunt domini, cur teneantur ad restitutionem? quisque enim rei suæ est moderator & arbiter. Idem sentire videtur D. Thom. q. 185. Probatur a. 7. vbi cum ex can. De rebus 12. q. 2. ostendisset, redditus Ecclesie & oblationes fidelium in quatuor portiones esse diuidendas, ex quibus prima danda sit Episcopo, secunda fabricæ, tertia pauperibus, quarta Clericis; subdit: *Si ergo distincta sint bona, quæ debent in vsu Episcopi cedere, ab his quæ sunt pauperibus, & ministris, & cultui Ecclesie eroganda, & aliquid sibi retinuerit Episcopus de his quæ sunt pauperibus eroganda, vel in vsu ministrorum, aut in cultum diuinum expendenda; non est dubium quin contra fidem dispensatoris agat, & mortaliter peccet, & ad restitutionem teneatur. De his autem, quæ sunt specialiter suo vsui deputata, videtur esse eadè ratio quæ est de propriis bonis, vt scilicet propter immoderatum affectum & vsu, peccat quidem si immoderata sibi retineat, & aliis non subueniat,*

44
Non tenentur
ad restitu-
tionem.

Probatur
ex D. Tho.

ueniat, sicut requirit debitum charitatis. hec ille. vbi videntur deesse hæc verba, non tamen ad restitutionem teneatur, vt notat Sotus: quia hanc redditionem requirit illud quidem; alioquin est oratio imperfecta & *ἀνεπιτελής*. idem postulat illa oppositio, quam statuit inter portionem ipsius vsui specialiter deputatam, & inter portiones aliis deputatas, quarum solum est dispensator. deinde, etiam si illa verba non addantur, tamen satis manifestè res ipsa videtur insinuari, dum ait eandem esse rationem de bonis specialiter ipsius vsui deputatis, & de proprijs seu patrimonialibus. quod non est ita intelligendum, quasi Episcopus possit vtraque eodem modo expendere, dum superflua sunt, & honestè sustentationi redundant: id enim falsum est, & contra Conc. Trident. sess. 25. cap. 1. de reform. & contra multos Canones antiquos, quibus iubentur Ecclesiastici, quæ ipsi superant, in causas pias erogare. Denique repugnat communi prudentum iudicio. quis enim dixerit, cui quotannis viginti, triginta vel plura aureorum millia redundant ex fructibus Ecclesiasticis, eum posse de illis ita liberè disponere vt de secularibus? Itaque illud accipiendum quoad dominium & immunitatem à restitutione in vtroque bonorum genere; vt colligitur ex verbis præcedentibus in corp. art. Item quoad hoc, quod non teneatur illa, nisi necessitate urgente, in pauperes erogare: qua non urgente liberum ei sit in alia pia opera infumere. In his igitur est eadem ratio bonorum patrimonialium & fructuum Ecclesiasticorum alicui specialiter deputatorum. non tamen negat D. Thomas quin absolute teneatur superflua bonorum Ecclesiasticorum vel in pauperes vel alia opera pia erogare, & quidem strictiori Iure quam superflua bonorum secularium; vt colligitur ex resp. ad 2. vbi solum permittit de illis bonis dari consanguineis, quantum necesse est vt non egeant. Aliter hunc locum exponit Sarmiento & Sotus: sed meo iudicio non rectè; quia sequeretur, Episcopum vanè infumendo 50. millia aureorum superflua ex redditibus Ecclesiæ, non plus peccare quam tantundem infumendo ex secularibus.

Idem probatur ratione. Primò, Nemo cogendus est ad restitutionem alicuius rei, nisi constet esse alienam, vel lege iustitiæ alteri debitam: atqui nulla ratione vel auctoritate constat Beneficiarios vel non habere dominium omnium suorum proventuum, vel aliquam partem horum lege iustitiæ alteri deberi: ergo non sunt ad restitutionem cogendi. Maior patet ex Reg. Iuris, *In dubio nemo spoliandus est iure, quod possidet.* & *In pari causa potior est conditio possidentis.* Minor probatur, quia hoc neque potest conuinci ex modo donationis fidelium, quo hæc bona ad Ecclesiam translata sunt; neque ex Ecclesiæ præcepto, aut dispositione. Non ex modo donationis, quia non constat, fideles qui hæc bona contulerunt, sub hoc modo & hac conditione donasse, vt Ecclesia lege iustitiæ teneatur, ex iis quæ ministrorū honestæ sustentationi superessent, pauperes alere, vel alia opera pia promouere, vt diuersa opinio supponit. quamuis enim fideles intenderint vel desiderauerint vt hoc fieret, tamen valdè credibile est eos Ecclesiæ talem obligationem non imposuisse: tum quia non dubitabant quin Episcopi & Prælati, qui illa administrabant, id sponte sua essent abundè facturi, quod eos passim tam sollicitè facere videbant.

tum quia modestiores, & in suos Superiores reuerentiores erant, quam vt illis auderent huiusmodi obligationem imponere; præsertim cum hæc darent in redemptionem suarum animarum, vel vt feruorum Dei preces & suffragia consequerentur, vel ad cultus diuini amplificationem.

Confirmatur, Quia bona Ecclesiæ à fidelibus relicta, vel sunt decimæ, vel prædia, vel census, vel dominia pagorum, oppidorum, prouinciarum, &c. atqui nullum genus horum videtur relictum cum tali onere: nisi fortè in particulari aliqua donatione id expressum sit: ergo generatim non est putandum tale onus esse impositum. Minor probatur, Nam quod ad Ius decimarum attinet, fideles ratione illius non potuerunt Ecclesiæ vllam obligationem erga pauperes imponere: decimæ enim debentur illi lege Iustitiæ, ratione administrationis spiritualium; vt communiter Doctores tradunt, & docet D. Thom. q. 77. art. 1. Ratio est, quia tenetur populus lege Iustitiæ eos qui ipsi spiritualia administrant, pro dignitate sustentare: idque lumine naturali constat, etiam apud Ethnicos. Porro ad hanc sustentationem Ecclesia ab initio determinauit decimam fructuum partem, exemplo Legis veteris: vbi etsi longè pauciores essent Leuitæ & Sacerdotes, alijque sacerdotum ministri; minor quoque esset eorum dignitas, minor labor, minor sacerdotum sumptus; tamen decima pars fructuum, præter primitias & oblationes, à Deo constituta & præcepta fuit: neque ipsis vlla obligatio Iustitiæ ad superflua in pauperes eroganda fuit imposita. Itaque decimæ (de quibus tamen maximè est quæstio) post illam determinationem non dantur libera fidelium voluntate, sed soluuntur lege Iustitiæ, sicut tributa Principibus. quare non potuerunt fideles vllam obligationem Clericis ratione decimarum, quo ad modum expendendi superfluos illarum fructus, imponere. verum de his infra, cap. 39. Dub. 1. & 2.

Dominia, prædia, & census proueniunt quidem ex libera fidelium donatione; non tamen videntur donata cum tali onere; dominia enim data sunt Ecclesiæ ad splendorem & auctoritatem: prædia & census, ad fundationem Ecclesiarum vel Monasteriorum, eorumque conseruationem, ad augmentum cultus diuini, ad erectionem alicuius beneficij, ad satisfactionem pro peccatis, ad alimenta ministrorum Ecclesiæ, & aliorum in communi viuere volentium; vt constat ex multis Can. 12. quæst. 1.

Sed neque ex dispositione Ecclesiæ constare potest Beneficiarios ad restitutionem malè expensorum teneri. Primò, quia nusquam id in Canonibus clarè explicatur; cum tamen sit res maximi momenti, vt quæ ad omnes Beneficiarios pertineat, & summopere ad publicam ædificationem, & pauperum subuentionem faciat. sanè si vel ex natura rei, vel ex Ecclesiæ præcepto obligantur, id clarè debuisset per summos Pontifices, vel Concilia œcumenica, aut prouincialia exprimi, nec tanta iniquitas tolerari: cum in rebus multò minoribus & per se clarioribus id fecerint, ne quis prætextu ignorantie se posset excusare; v. g. cum teneri ad restitutionem, qui diuino Officio non interesset, vel Preces canonicas, aut partem earum aliquando prætermitteret, aut à sua residentia supra tres menses emaneret; & alia id genus: vt videre est in Conc. Lateran. sub Leone X. Concil. Trident.

45
Probatur
ratione.

Non ex
modo do-
nationis.

Diuersa
bona Ec-
clesia.

Decima.

Non ex or-
dinatione
Ecclesia.

Trident. & variis Canonibus 12. quæst. 1. & q. 2. & alibi.

46 Secundò, Probatur, quia Ecclesia non rescindit pacta, vel donationes quibus beneficiarij fructus redundantes alienant, vel profanè aut vanè expendunt: quod tamen omnino facere deberet, si putaret eos pauperibus stricto iure deberi. Hanc enim providentiam & curam ipsa pauperum causis debet; vt si quid lege iustitiæ eis debitum sit, præstari curet, & debitores, si opus sit, compellat; sicut in testamentis & piis legatis facere consuevit. Eandem debet suis subditis, Clericis & laicis: vt nec illis permittat quod pauperum est alienare, nec his retinere. Et sanè mirum esset, Ecclesiam permittere tantam iniustitiam, & non compellere ad restitutionem; sicut administratores alienorum compelli solent, si illa in suos vsus conuerterint, vel malè expenderit: maximè cum causa pauperum sit in primis fauorabilis. Hæ sunt præcipuæ rationes pro hac sententiâ. qui plures desiderat, videat Franciscum Sarmiento de Redibus p. 4. cap. 1. vbi 12. rationes adfert: sed ferè iam dictis continentur.

47 *Esse peccatum legale.* Tertia pars, quod mortaliter peccent, si expendant illam portionem redundantem in vsus profanos, vel ad ditandos amicos, est communis sententiâ DD. vt fatetur Sarmiento. & Probatur Primò, quia est contra districtum Ecclesiæ præceptum. Nam Concil. Trident. sess. 25. cap. 1. de reformatione, sic ait,

Conc. Trid. Omnino enim eis interdicit (Episcopi sancta Synodus) ne ex redditibus Ecclesiæ, consanguineos familiarè seu suos augere studeant; cum & Apostolorum Canones prohibeant, ne res Ecclesiasticas, quæ Dei sunt, consanguineis donent: sed si pauperes sint, eis vt pauperibus distribuant. & infra: Quæ verò de Episcopis dicta sunt, eadem non solum in quibuscumque Ecclesiastica beneficia, tam secularia quam regularia obtinentibus, pro gradu sua conditionis obseruari, sed etiam ad S. E. R. Cardinales pertinere decernit.

Vbi Notanda Primò sunt illa verba, *omnino interdicit*, quibus aperte insinuat strictum præceptum.

Notandum Secundò, Non solum ipsos redditus, sed etiam reddituum fructus, *res Ecclesiasticas*, & *res Dei* vocari. quod ex eo liquet, quod Episcopi non redditibus ipsis, sed fructibus eorū consanguineos locupletare soleant: fructus quoque, non redditus in pauperes distribuantur. Denique quia hoc præceptum extenditur ad omnes minores Beneficiarios, quorum pauci administrationem habent, nisi suorum beneficiorum; qui si redditus ipsos in consanguineos transferre velent, omnes illis obstitissent. Vnde etiam constat, Concilium loqui non solum de fructibus alienis, quorum habent solum administrationem; sed etiam de iis qui mensæ Episcopali sunt applicati.

Cur dicantur esse res Dei. Dicuntur isti fructus esse *res Dei*; quia sunt destinati tum ab Ecclesia, tum à donatoribus, vt ad honorem & cultum Dei impendantur: quo modo etiam decimæ dicuntur esse Dei. quæ causa sufficiens est vt Ecclesia singulis possit imponere præceptum, ne ex his consanguineos ditare studeant, aut vanè expendant. Idem probari potest ex antiquis Can. quibus præcipitur, vt portio fructuum & oblationum, quæ Episcopo, Clericis & Fabricæ non esset necessaria, distribuatur pauperibus; quod à temporibus Apostolorum multis sæculis

seruatum est, & à variis Pontificibus & Conciliis confirmatum: cui ordinationi Ecclesia per erectionem beneficiorum, & per hoc quod singulis suæ partis administrationem permittit, derogatum non fuit: sed potius voluit ei per singulos, pro cuiusque facultate, satisfieri. quare sicut Episcopi, cum illa administrarent, tenebantur portionem ceteris non necessariam, pauperibus seponere: ita Beneficiarij, qui in illam administrationem ex parte successerunt, tenentur ea, quæ sibi redundant, in vsus pauperum, vel saltem in pias causas, quando graues necessitates non occurrunt, seponere.

Secundò probatur, Nisi Ecclesiastici obligarentur superflua in pios vsus impendere, valdè improvidè faceret Ecclesia, tantam affluentiam fructuum illis permittendo. quid enim hoc aliud esset quam dare illis vitam & instrumentum luxus, libidinum, superbiæ; & frustrari pia fidelium vota: deberet potius bonam partem illis detrahere, & inde alia bona opera instituire.

Tertio, Clerici ratione gradus, quem obtinent in Ecclesia, sunt veluti patres & tutores pauperum & orphanorum: ergo peculiari nexu charitatis & misericordiæ tenentur illis opem ferre. Confirmatur; quia elemosyna sæpè est necessaria ad bonum spirituale in subditis conseruandū; vt quando pudicitia virginum ratione paupertatis periclitatur: aut aliqui ad furta & latrocinia se conuertunt. Ergo Ecclesiastici, (maximè Episcopi & parrochi) qui ex officio bonum spirituale subditorum procurare debent, partem prouentuum suorum præ ceteris in opera pietatis impendere tenentur. vide Sorum lib. 10. quæst. 4. art. 4. conclus. 2. & 3. Verùm hæc ratio non probat extra tales casus teneri illos sub peccato mortali præcisè ratione superflui. Itaque præcipua ratio, cur tam strictè extra necessitatem grauem corporalem vel spiritalem proximi teneantur superflua illa in pauperes vel opera pia impendere, est Ecclesiæ præceptum: quo semoto, et si nonnulla sit inordinatio, tamen non videtur mortifera.

Contra 1. & 2. partem oppositionis quinta, *Obiectis* qua parte astruit dominium absolutum Beneficiorum, eosque à restitutione liberat, sunt multa

argumenta ex Canonibus & Patribus, vt videre est apud Nau. q. 1. de Redit. Monito 21. 22. 23. vbi habet 17. rationes: quarum præcipuas attingemus.

Obicitur Primò, Multi Patres & Pontifices in suis Canonibus dicunt bona Ecclesiæ esse *patrimonium Christi, res Dei, bona pauperum*: & Clericos tantum esse dispensatores & procuratores bonorum Ecclesiæ: vt videre est 12. q. 1. & 2.

Resp. Dicuntur *patrimonium Christi*, quia propter Christum, & ad cultum Christi sunt donata. Dicuntur autem *bona pauperum*; tum quia omnia superflua dicuntur esse pauperum, vt pote pauperibus eroganda: (qua ratione Hieron. etiam de secularibus dicit, *Aliena rapere conuincitur, qui vltra dicantur.*) tum quia peculiari ratione Clerici ex his bonis pauperibus subuenire debent: tum denique quia hæc sententiæ referendæ sunt maximè ad illud tempus, quo nondum beneficia erant diuissim erecta, sed vivebatur in cõmuni: tunc enim verè erant bona pauperum, non laicorum propriè, sed Clericorum, qui tunc pauperes erant, & in particulari nullum habebant dominium, sed communiter omnia possidebant, & aliqui ex illis erant bono-

bonorum communium administratores, sicut in monasterijs. Nos autem agimus de tempore post erecta beneficia & bona diuina.

49 Obijcitur Secundo, Multi canones iubent fructus reddituum Ecclesiasticorum, & oblationes fidelium diuidi in quatuor partes, & vnā tribui Episcopo, alteram Clericis, tertiam fabricæ, quartam pauperibus. Ita habemus can. de Reddibus, qui est Simplificij, & can. Vobis, can. Concesso, & can. Quatuor, qui sunt Gelasij; item can. Cognouimus, can. Mos est, qui sunt Gregorij primi, & habentur 1.2. q. 2. atqui in plerisque locis non videtur quidquam assignatum pauperibus; sed solum Episcopo, Clericis & fabricæ: ergo portio pauperum permixta est prouentibus Clericorū & Episcoporum: ac proinde tenentur ex iustitia illam in pauperes conferre. ea autem portio censetur esse pauperum, quæ ipsorum statui non est necessaria. Nec satis facit si dicas, canones illos intelligendos de bonis vsq; ad illud tempus donatis; nō autem de donandis in posterum: quia Gregorius expressè iubet, *vt sine de præteritis redditibus, siue de his qua in posterum obuenient, quarta secundum distributionem canonicam dispensentur.*

Resp. Ex istis canonibus satis conuincitur, Clericos teneri præcepto Ecclesiæ ijs locis, ubi pauperibus sua quarta non est assignata, quæ sibi redundat, erogare: non quod ex iustitia hæc pauperibus debeantur; sed quia facti canones iubent vt ipsi ex Ecclesiæ redditibus quarta portio detur: vt habetur can. Mos est, 1.2. q. 2. Vnde cum passim in bonorum Ecclesiasticorum diuisione & beneficiorum erectione nihil pauperibus videatur assignatum; dubitandum non est quin obligentur Beneficiarij singuli pro sua parte diuisis enim bonis, simul diuisa est obligatio his bonis ordinatione Ecclesiæ imposita. Non enim Ecclesiæ voluit (sicut antè diximus) per erectionem beneficiorum & bonorum diuisionem hanc obligationem extinguere, vt satis ex Concil. Trident. sess. 25. cap. 1. de Reform. constat.

Dices, Hospitalia ex his bonis videntur constituta: ergo pauperibus sua quarta est assignata.

Resp. Negando antecedens; pleraque enim alia ratione sunt erecta, ita vt bonis Ecclesiasticorum nihil sit detractum. & quamuis constaret alicubi ex hisce bonis erecta esse, nihilominus superflua tenentur in pauperes vel alias pias causas, quæ nunquam defunt, impendere; quia hæc est mens canonum, & intentio fidelium.

50 Obijcitur Tertio, Clerici non possunt de bonis Ecclesiasticis testari: ergo non sunt domini. antecedens patet cap. Relatum, 1.2. & cap. Ad hæc, 8. tit. de Testamentis. & Confirmatur; quia agri, domus, & similia acquisita bonis Ecclesiasticorum pertinent ad Ecclesiam, non ad ipsos Clericos; vt patet ex can. Placuit, 2. q. 3. qui est Concilij Carthaginensis Tertij, & ca. Sacerdos, 1.2. q. 4. ex Concilio Toletano IX. item ex toto tit. de peculio Clericorum. ergo pecunia, qua acquiruntur hæc bona, ad eos non pertinet.

Resp. Hinc tantum sequi, vsum dominij in certis actibus impediti; sicut in impubere. merito autem in condendo testamento impeditur, tum quia par est vt quod ipsis superest relinquatur Ecclesiæ: tum quia hæc ratione auocantur à studio accumulandi, & incitantur vt in vita ad pios vsus erogent. Nunc tamen consuetudine tandem ob-

tentum vt testari possint, de qua infra cap. 19. Dub. 4. Ad Confirmationem

Resp. Neg. consequent. quia Ecclesiæ potuit statuere, vt si aliqua immobilia comparentur pecunia Ecclesiastica, ea cedant in dominium Ecclesiæ; nimirum ne Clerici opibus congerendis instar sæcularium inhiarent, sed potius iuam pecuniam in pauperes conferrent. Vide plura apud Nauarr. supra, & Sarmiento, 3. p. de Reddibus Ecclesiasticis cap. 2. quæ quia difficultatem non habent, omitto.

DUBITATIO VII.

Utrum Clerici habeant dominium bonorum immobilium Ecclesiæ & suppellectilis sacræ.

Resp. Nemo in particulari habet dominium bonorum immobilium Ecclesiæ, vel suppellectilis sacræ, sed cæus Ecclesiasticorum cuiusq; Ecclesiæ habet dominium bonorum suæ Ecclesiæ; sicut conuentus Monachorum habet dominium bonorum monasterij: cum his tamen limitationibus. Primò, vt Pontifex tamquam caput omnium Ecclesiarum & conuentuum Ecclesiasticorum habeat supremam omnium administrationem: de quo vide Nauarr. in cap. Non licet, De bonorum spoliis Clericorum. §. 3. Secundo, vt si sit necessarium, vel valde expediens ad commune bonum Ecclesiæ, possit Pontifex ea ad alios vsus, & etiam ad alias dioceses transferre. sic videmus interdum bona Ecclesiastica Principibus sæcularibus concedi ad Ecclesiæ vtilitatem. absque tamen iusta causa id facere non potest: quia non est dominus, sed administrator; ac proinde leges fidelis dispensatoris seruare debet. prima autem lex est publica Ecclesiæ vtilitas. Tertio, vt conuentus Ecclesiasticus cuiusque diocesis teneatur illa ad posteros transmittere, nec possit ea vendere, vel extinguere pro arbitrio quod vinculum prouenit partim ex decreto Ecclesiæ, partim ex donatorum dispositione, qui voluerunt ea perpetuò esse cultui diuino dicata. Vide Adrianum in 4. de Restit. §. Pro clariori. & Turrecrem. lib. 2. de Ecclesiâ cap. 113.

DUBITATIO VIII.

Utrum omnia homine inferiora cadant sub eius dominium.

Resp. Res omnes externas vsibus humanis subiectas, cadere sub dominium hominis, idque iure naturæ; vt agros, montes, flumina, plantas, bestias, metalla, & similia. Cælorum autem & astrorum propriè non sumus domini: etsi enim propter nos condita sint, vt nostris vsibus famulentur; tamen non sunt nobis ita subiecta vt de illis possimus disponere; sicut res inferiores, quas contrectamus & aptamus ad nostra commoda. Sumus tamen domini effectuum, vt luminis, caloris, auræ salubritatis; quia his vti-mur quodammodo, sicut aliis rebus externis. Alio tamen modo possumus dici domini cælorum & astrorum, quia in obsequium nostrum facta sunt. Vide D. Th. 1. p. q. 96. a. 2.